

Nyári panoráma

Sajog a szemhéjam. Úgy fekszik rajta a melegség, mint az ólompénz. A halott szemére szoktak tenni ilyen nehezéket, de annak már nem fáj. Felnyitom a szemem az égre, mely reménytelenül kék, üres, semmit ígérő, aztán lecsukom újra, csüggedten. Eszembe jut, hogy a latinok azzal kínozták elfogott ellenségeiket, hogy levágták mind a két szemhéjukat, megláncolták őket, arccal a nyári nap felé, hogy belenézvén, vakuljanak meg. Mire leáldozott a nap, a katonák arca barna volt az aludtvértől, és már nem látták a csillagokat.

A hőségben mindig trombitalármát lehet hallani künn a homokon, vörös pagonyokban, mezőn, a nyár fújja kövér aranytrombitáit.

Ha 37 fok meleget mutat a hőmérő, akkor a természet beteg, hagymáza van, és dühöng. Ez az ember rendes hőmérséklete. De az ember forróbb nála, s a levegőnek és víznek megárt ennyi hőség. Hallgatunk egy tüzes, füllesztő szellőt. Mit mond? Nem érteni, félrebeszél. A gyöp zöld haja borzongva élére szökken. Mit lát álmában a göthös föld, milyen víziót és rémeket? Patak mellé futunk, belenyújtjuk kezünket, de a hullám meleg lötty, békák fürödnek benne, s akadozva csörgedez a sással fedett, virággal szegett partok közt. Szapora, határozatlan a természet érverése. Aszpirint, hideg borogatást rendelünk neki.

Budapesti dél. Csak az aszfaltforrasztó kazánok fölött észlelhető a fölfelé illanó levegő mozgása, melyet két hőség kerget, a nap és a kazánban izzó parázs melege. Csúf, görbe utca sütkérezik a verőfényben. Szegény és kopott, de most rongyaival, zöld ablakaival, sárga tűzfalaival kivirágzik, és festői színpompában tündököl. Soha ilyen színeket nem láttam még. Akár búzatáblák mellett haladnál a magyar alföldön, pipacsok, gyermekláncfüvek, búzavirágok mellett, az utca róna festéktálcájáról csen színeket, és a

rongyok utánozzák a virágokat. Emberek tűnnek föl, kiket eddig csak éjfélkor láthattam, de most a nap rájuk szögzi ijedelmes fényszóróját, és megvilágítja a budapesti nyomorúságot, az éheseket, púposokat, sántákat, a kóchajú éjszakai leányokat is, kik egy bérkocsin hajtanak, mint az elátkozott királykisasszonyok.

Ó, a nagyváros undok állati élete. Minden érzékemet megrohanja a szín, a szag, az íz, a tárgyak mocskos, sima vagy ragadós volta. Némely ház friss kenyérpárát küld felém, a mészárszék véres, nyers húsbűze orromba nyilall, az egyik kereskedés olajszagú, a másik cipőszagú, harmadik régi nadrág-szagú. Soha ilyen érthetetlenek nem tartottam, hogy az emberek esznek. Van étvágyatok? Minden vendéglő tele van. Cepelik már a jeget, húst, kenyeret, a szakács fehér sapkában forgolódik a tűzhely körül. Reszketve nézek egy munkást, ki hosszú, forró kolbászt emel szájához. Csak nem eszi meg? De, megeszi, nagyokat nyel, a zsír a szája két szélén végigcsorran.

Ebben a kiskocsmában nyitott ingmellel, verejtékezve alszik egy fiú, pohár vörös bor előtt. Vajon hol járhatott az éjjel? Egymás mellé préselve minden kávémérésben budapestiek ülnek, sárga arccal és sárga szájjal. Így tömegben csak húsnak érzem az embert: ötven-, hetven-, nyolcvankilós hústömegnek. Annyian vagyunk itt mozgó húsok, hogy megborzadok. Mi lenne, ha ez a sok émelygő, szerves élet, ez a sok kovász, kocsonya és pép, ez a sok ínség és szenny egyszer föltámadna, a lakásokban tábort ütnének a baktériumok, s a királyi délből bevonulna fényes kíséretével a járvány?

Nagyvárosi dél, te vagy a kísértetek dele. Éjfélkor csak vidékre, falukra, tanyákra járnak e kísértetek. Itt akkor tűnnek föl, mikor a nyomor kirakatát a nyár ezer ívlámpa erejével fölragyogtatja. Budapestet ilyen pillanatban ismerni meg. Eltakarom az arcom, oly nagynak és sötétnek látom. Félek tőle.

(*Pesti Hírlap*, 1923. július 15. – *H*, 173–175. old.)